

Samfundstjenesteordningen

1. Forsøgsordningen i 1982

1.1. Indledning

I august 1975 nedsatte Justitsministeriet en arbejdsgruppe, der fik til opgave at pege på foranstaltninger, der ville være egnede til at videreføre en udvikling hen imod øget anvendelse af ikke-frihedsberøvende sanktioner. Arbejdsgruppens opgave afsluttedes med afgivelsen af betænkning nr. 806/1977, »Alternativer til frihedsstraf - et debatoplæg«.

På baggrund af betænkningen nedsatte Straffelovrådet i november 1979 en arbejdsgruppe, som skulle overveje udformningen af en eventuel forsøgsordning med samfundstjeneste. I september 1980 afgav arbejdsgruppen en indstilling til Straffelovrådet om forsøg med samfundstjeneste. Straffelovrådet tiltrådte i alt væsentligt de synspunkter, der havde fundet udtryk i arbejdsgruppens indstilling, og anbefalede, at der blev iværksat en forsøgsordning med samfundstjeneste efter retningslinierne i arbejdsgruppens indstilling.

I maj 1982 traf Folketinget beslutning om at indføre samfundstjeneste som forsøgsordning. Forsøgsordningen blev påbegyndt i København og Nordjylland i 1982 og blev i 1985 udvidet til at omfatte hele landet.

1.2. Kriminalitetstyper

Den arbejdsgruppe, som i september 1980 afgav indstilling om en forsøgsordning, fremhævede, at denne reaktion navnlig ville komme på tale over for »(yngre) kriminelle, som dømmes for berigelseskriminalitet, dokumentfalsk og brugstyveri«.

Om personer, der dømmes for vold eller hærværk, bemærkede arbejdsgruppen, at sådanne personer »efter en individuel bedømmelse kan være egnede til samfundstjeneste«. På den anden side antog man, at en mere udstrakt anvendelse af samfundstjeneste i disse tilfælde kunne medføre uheldige reaktioner i offentligheden. Man anbefalede derfor, at samfundstjeneste blev anvendt »med en vis varsomhed« i sager om vold og hærværk.

Endelig bemærkede arbejdsgruppen, at samfundstjeneste ikke burde anvendes i sager om spirituskørsel. Herom hed det: »Der vil under forsøgsordningen ikke være kapacitet til at fuldbyrde vilkår om samfundstjeneste, hvis vilkåret tages i brug i det store antal sager inden for dette område«. Arbejdsgruppen fremhævede således et kapacitetsproblem, ikke en principiel betragtning, men berørte ikke muligheden for at tage samfundstjeneste i brug over for en begrænset del af dem, der dømmes til frihedsstraf for spirituskørsel.

Der fremkom ikke i Straffelovrådets udtalelse, i justitsministerens bemærkninger til forslaget om folketingsbeslutning eller i selve folketingsbeslutningen bemærkninger, der ændrede eller supplerede det, der her er refereret fra arbejdsgruppens udtalelse. Spørgsmålet blev heller ikke berørt, da der senere blev vedtaget en forlængelse af forsøgsordningen og en udvidelse af ordningen til at omfatte hele landet.

1.3. Arbejdspligtens omfang

Fra forsøgsordningens ikrafttræden har samfundstjenestens indhold bestået i, at der pålægges den dømte en pligt til i sin fritid uden løn at udføre samfundsnyttigt arbejde. Samfundstjenestens omfang fastsættes som et antal arbejdstimer, der angiver den domfældtes samlede arbejdsforpligtelse, og samtidig varigheden af den periode, inden for hvilken arbejdspligten skal være afviklet.

Timetallet var forudsat at skulle følge de almindelige strafudmålingsprincipper med vægt blandt andet på kriminalitetens grovhed. Det var på den anden side ikke tilsigtet, at der skulle iagttages et skematisk forhold mellem antallet af arbejdstimer og størrelsen af den frihedsstraf, som var forskyldt og eventuelt fastsat i den betingede dom.

For så vidt angår minimum og maksimum for antallet af arbejdstimer bemærkede den arbejdsgruppe, som i september 1980 afgav indstilling om en forsøgsordning, blandt andet: »at arbejdsforpligtelsens længde under forsøgsordningen ikke bør fastsættes til under 40 timer. Med et la-